

УДК 711.2:711.401

С.А. Дюжев,
Інститут архітектурного менеджменту, м. Київ

СМИСЛ І ЗНАЧЕННЯ МЕХАНІЗМУ ВТІЛЕННЯ ТОПОФОРМ ДІЙНОСТІ РОЗСЕЛЕННЯ

В рамках креативно-рекурсивної концепції розселення розглянуто онтичний (есенціальний) зміст роботи енергосилового механізму (конфігуратора) експлікації (розгортання та втілення) топоформ дійсності, модальностей динаміки мови-артикулятора як інформаційного носія (інструмента) реплікації. Проаналізовано адекватні принципи символічної інтерпретації смислів і значень втілення топоформи речей (феноменів та подій розселення), системного моделювання механізму їх здійснення.

Цивілізаційний перехід від ідеального (ноуменального) потенційного стану (епохе) до реального актуального стану здійснення феноменів розселення забезпечується запуском («спрацюванням») та стійкою роботою механізму експлікації (конфігуратора) культурних топоформ дійсності [1].

Подолав межу планувальної поверхні розподілу (енерго - інформаційної паузи) дорекурсивного і рекурсивного буття мета- і топоформ дійсності у режимі автокопіювання (реплікації) конфігуратор (як сім'я – блок самоуправління) задає смислове динамічне поле існування і знаковий системний ансамбль (матрицю) змістовних станів атрибутів процесо-середовищних феноменів, які потребують постійного направлено (адекватного) означення.

Забезпечує згадане подолання наскрізний креативно-рекурсивний рух ідей в артикуляційних циклах імплікації і експлікації форм дійсності, онтичним носієм (фіксованим проявом) якого є іпостасі мови-артикулятора: контактнo-сполучені «кентаври», що виявляють роль системи-механізму втілення як консолідатора процесо-середовищного континуума розселення [2].

Мова форм (як семіотичний ресурс втілення) має моделюючий, імплікаційно «вбудований» засіб шкалування та вибору різних нормативних варіантів (версій) їх адекватного здійснення. Ця мова маркує ансамблі смислових «згорток» морфопроцесів оживлення (реїфікації) топоформ у такому складі: смисли-направлення (фігури) прообразу будови – процеси формування; смисли-напруження (імпульси) потенціалу функцій – процеси функціонування; смисли-коди (алгоритми) програми становлення властивостей — процеси розвитку; смисли-розмірності (відмінності) конфігуратора гармонійних змін втілення – процеси відтворення.

Тому слухним є зауваження Р. Аронова щодо нетотожності сенсу

мовних виразів та смислу того, що відповідає їм у об'єктивній дійсності (смысл того, що ми хочемо зрозуміти та пізнати – це не сенс, котрий ми приписуємо за допомогою засобів мови), тобто сенс слів "фізична реальність" (додамо – як символічна інтерпретація мови форм) не існує поза цих слів і незалежно від них, а смысл фізичної реальності (додамо – як екзистенціальна інтерпретація конфігурування втілення топоформ дійсності) першому (сенсу) не тотожний [3, с. 119].

Не випадково знову актуалізуються проблеми: апріорного пізнання Канта у ході усвідомлення трансцендентального суб'єкта як ідеальності за Н.Гартманом; апріорного синтезу з використанням пари понять "онтичне/онтологічне пізнання", коли такий синтез передбачає віднесення себе до суцього, в рамках якого воно стає доступним щодо установавання такого онтологічного синтезу (за М. Гайдегером) [4, с. 26,27,32,34]; встановлення умов (механізмів) сталості повсякденного життя на базі ідей, як абстракції не речей, а порядків, способів буття речей, котрі як ідеї абсолютні і вічні. Тому трансцендентальна свідомість є умовою розуміння світу поза людськими обмеженнями (за Платоном), постає необхідність "зняття" зі світу людської розмірності, яка заважає істині (за Декартом) [5, с. 9-11].

Креативне моделювання механізму експлікації здійснюється у режимі реплікації (трансляції смислового виразу та знакової атрибуції топоформ) – системного конструювання механізма-активізатора, оснащеного композиційним агрегатом артикуляції рекурсії, здатного забезпечити розгортання та втілення актуальних форм дійсності.

Засобом такого моделювання є (со)творча інтерпретація базової мови форм (у топосі світосприйняття) як екзистенціальне прочитання мови речей та подій (мовлення-маніфестації цінностей суцього). Постійна реплікація діючих моделей-систем втілення на основі мовних переходів «топоформа-річ» має трансцендентний характер для креаційно-еволюційної дійсності, але з появою людини існує проблема адекватного управління її станами.

Виявити креативний потік означення речей (феноменів дійсності розселення) у ході пізнавальної діяльності дозволяє символічний «відблиск» знакових складових системи-механізма втілення топоформ та атрибутів їхньої реіфікації. Стаціонарним джерелом ініціювання такого означення є топос світовиразу ідей-засад, яке задає призначення речей і фокусує (добирає) індивідуальний ідентифікуючий (фрактальний) набір значень їхнього існування [2]. Можливе це джерело є деякою квазімовою мовчання (за Ж.Лаканом), де перебуває апарат зчеплених означаючих щодо феноменів дійсності чи закарбований системний активізатор-трансформатор майбуття (система-двійник).

Осягнення та освоєння ресурсних можливостей вказаних іпостасей мови як енерго-інформаційного носія культурної пам'яті створення топоформ і механізма їхнього втілення й потребує символізації уявлень, методів та способів інтелектуальної інтерпретації з метою постійного удосконалення і поповнення методологічного арсеналу та корпусу релігійних, художніх, філософських, наукових і технологічних знань мисле- і життєдіяльності. Ця інтерпретація має бути співвідносна з логікою динаміки (Промислу і Провидення) креативно-рекурсивної дійсності.

Відмічено, що досвід має вцілому інтерпретаційний характер, але є особливий рівень досвіду, котрий передує суб'єкт-об'єктним і суб'єкт-суб'єктним відношенням – він визначається онтологією розуміння (як способу буття за П. Рикером) і виявляється передумовою "епістемології" інтерпретації [6, с. 23].

Завданням є символічна інтерпретація (адекватна екзистенціальної) «звернутого» до дійсності контактного боку планувальної «поверхні» світу форм – топоформ розселення. Таке конструювання та опис світосприйняття (у рамках суб'єктно-об'єктних відношень) – від умовних позначень і когнітивних моделей до методологічних схем і онтологічних конструктів та картин світу, дозволяє говорити, що символізація є універсальним способом осмислення дійсності [7].

Символічна інтерпретація мови форм репрезентує варіаційне прочитання мовного переходу (як інтенцію втілення) «топоформа – річ», онтологічну реконструкцію засад та картині дійсності, фіксацію та самовизначення мислєдіяльностних позицій дослідницьке-трансформаційного підходу щодо рефлексивного управління перетвореннями умов втілення. Виявлення змісту системної реплікації (породжуючої моделі) механізму втілення топоформ в ході поняттєвої символізації здійснюється як експериментальне «єство випробування» апріорних суджень онтичних гіпотез. При цьому, іде зчитування, опанування та супровід екзистенціальних актів означення позначуваних (топоформ речей) з реконструкцією (виразом та висловом) мови феноменів дійсності.

Для фіксації онтичних основ модальностей мовної артикуляції може бути розглянуто такі складові Логосу як топоформного обертання феноменів розселення – Логос (топоформа):

1. Голос – розрізненість ідей-засад Задуму як сукупності потоків смислів досконалості принципів системного втілення і значень щодо призначення речей (мова ідей).

2. Знак – зміст, медіатор та зв'язок Слова (імені) та речі, абсолютного значення і конкретного смислу (за Св.Августином), енерго-інформаційна розмірність (число) ходу механізму втілення як екзистенціальної інтерпретації і фундаментальних відношень глибинних мовних структур за А.Н.Хомським (мова форм). Уявлення про знаки Ч.Пірса та Ч.Дженкса повинні використовуватися виключно в контексті інтелек-туальних інтерпретацій, у т.ч. у сфері архітектурно-містобудівної діяльності ("архітектурна мова" та інші).

3. Слово – риторичний активізатор та сигнальний регулятор механізму втілення (виразу знаків) з метою його системної реплікації у режимах і логіці експлікації – здійснення речей (мова речей).

Метаболи риторики адекватно відображають принципи втілення топоформ речей, орієнтуються на знакові сигнали механізму "дискурсу" розселення. Модельним інваріантом риторичного регулювання та перетворення є сукупність (символічний ансамбль) операторів переведення системної мови форм на процесо-середовищну мову речей (феноменів розселення) [8].

Символічні теоретичні конструкції, що акумулюють смисли експлікації (цінності культурних форм) і концептують значення втілення (ідеаційна, ідеалістична та чуттєва реальність за П. Сорокіним), є провідниками мовних переходів та іменованих носіїв атрибутів топоформ. Ці конструкції також забезпечують оспособлення і наступне регулювання роботи механізмів динаміки дійсності: умов здійснення процесів формування (в лакунах просторової розповсюженості), функціонування (в сегментах темпоральної тривалості), розвитку (в центрах субстанціональної досяжності) та відтворення (у вузлах семантичної констеляції).

Очевидно, що сенс символу об'єктивно реалізується як динамічна тенденція, безконечний ряд нескінченної кількості різних відзеркалень предметів (за А.Лосєвим), які лежать поза ним. У той же час буде помилкою вважати, що природа є чимось байдужим й для виразу "духу місця" архітектура повинна порушувати "байдужість природи" для генерації нових символічних значень [9, с. 26,27,30].

Символ – носій нескінченності світу у малому його фрагменті і кожна епоха успадковує та провокує певні символи, що принципово не обмежені ніякими правилами, крім прийнятого коду прочитання смислу [10, с.39]. Розкриття сутності такого коду щодо базової символічної інтерпретації може бути досягнуто за допомогою метода модалізації – онтологічного розуміння (конструювання) як складової дійсності дослідницької мислєдіяльності, що реалізується у трьох модальностях (сприйняття і судження) та трьох модальних іпостасях значення [11, с. 5,52,139]:

деонтичної («повинно бути») – для норми, темпераменту, значення

(деонтичність значення як норми, обов'язково і потрібне для втілюваних річей); гіпотетичної («може бути») – для цінності, характеру, знака (гіпотетичність значення як цінності, допустимо для топоформ річей);

аподиктичної («єсть») – для ідеї, інтересу, смислу (аподиктичність значення як ідеї, безумовно і достовірно для ідей формотворення).

Принцип трьохмодального єдиноголосія відображає три іпостасі мови-артикулятора та задає багатопозиційність логізування і конструювання форм культури, розмірності шкал параметрів втілення феноменів розселення. Аналіз шести даршан індійської філософії, як рефлексійних інтерпретацій змісту Вед, та їх модальних формул (смісло-означення формотворення) демонструє роботу «породжуючого механізму» універсуму знання [11, с.342,383,387], який діє аналогічно механізму втілення річей та його репліканту-носію: мове-артикулятору в трьох модальних іпостасях та мовних переходах смисло-значень. Даршани є також різними типами інтерпретації відповідно до комбінацій трьох ракурсів модальності «поглядання» [11, с. 388].

Пошук засад «чистої мови науки» (як герменевтичної інтерпретації мови форм) в рамках теорії свідомості самозамкненого соліптизму та «чистої риторики» пов'язано з уявленням числа – цифрою, а топоформи (трансцендентне означаєме «Cogito» за Ж.Деридою) – числом і впровадженням машини соліптизма, сутністю якої є число розсудка (голоса) – механізма синтетичного (універсального) числення як дії трансцендентного означаючого рекурсивних процесів [12, с. 31-34]. Число може бути формалізовано тільки у риторичі як тотожність та різниця двох величин – смисла і значення, котрі категоріально складають одиницю [12, с. 34].

Розкриваючи сутність уявлення числа цифрою як представлення смисла значенням (технологія синтетичного риторичного числення), основним визначається формула одиниці як результат рефлексії числа [12, с. 47,48]. Формула одиниці (як символ!) виражає конкретну силу слова, є моделлю слова. Якщо ім'я соліптизма - риторика [12, с. 80], то остання дозволяє моделювати механізм втілення топоформ дійсності як одну-єдину нерозчленовану подію (як «єсть»).

В філософській концепції «конкретної метафізики» П.Флоренського визначається, що слово як двоєдине енергетичне явище (енергії речі та енергії суб'єкта) пізнання (інтерпретаційної взаємодії) має символічну подвійну природу: воно несе в собі енергію пізнання та пізнаваного. Символ синергетично поєднаний з ідеєю речі, а не з самою річчю [13, с. 112,113], то єсть символ-репрезентант є результатом активізації знака мови топоформи та виявлення сигналів мовлення речі (знака як об'єкта) у слові екзистенціальної інтерпретації (алеаторики втілення). Таким чином реалізуються три виміри знака (за Ч.Пірсом) [6, с. 20]

Сказане дозволяє запровадити таке онтолого-методологічне розрізнення щодо смислу і значення механізму втілення:

у аподиктичній модальності смисли і значення є дзеркально тотожними (смисли – направлення фігур, смисли – напруження імпульсів, смисли – коди алгоритмів, смисли – розмірності відмінностей) у ході імплікації складових формотворення і ідей їх призначення відповідно до креативно-рекурсивного задуму дійсності;

у гіпотетичній модальності значення репрезентують абсолютні цінності різноманітності праобразів будови, потенціалів функцій, програм становлення властивостей, конфігураторів (власно – механізмів) гармонійних змін втілення топоформ дійсності, що оснащуються варіативними ансамблями (різних ярусів форм) конкретних смислів щодо умов та мір можливої (наступної) експлікації топоформ;

у деонтичній модальності існує зворотно дзеркальна тотожність означення конкретних процесо-середовищних феноменів як нормування їх системних параметрів (у діапазонах шкал режимів і станів існування атрибутів топоформ) і забезпечення смислової трансляції (зчитування сигналів ефективності роботи чи збою механізму) хода екзистенціальної інтерпретації (мовлення речей як комунікації з топоформою) і управляємої трансформації дійсності розселення.

Імовірно, одною із причин утруднення розробки продуктивних та ефективних парадигм містобудування, розуміння феномену міста та побудови сучасного дослідницького дискурсу (в т.ч. наукових символічних інтерпретацій) є ігнорування онтичних модальностей дійсності та її трансцендентних засад, єдності мовної артикуляції (комунікації мовних іпостасей).

Розглянемо цей тезис на прикладі так званого "середовищного підходу", який був запропонований у свій час для подання обмежень традиційного функціонального підходу щодо формування штучного середовища міста (фактично будівництва окремих зримих статичних об'єктів), ігноруючи інші компоненти міста, міські процеси розвитку та відтворення та, особливо, механізми існування міста як цілості [14, с. 2,3]. Задля подолання вихідної технократичної (суперечливої світоглядної та антропоцентричної) ідеологемі "людина – місто (оточення)", у середовищному підході впроваджено поняття "середовище мешкання (міське середовище)", як освоєну (матеріально і духовно) частину оточення. Але залишаються нерозв'язаними проблеми невизначеності основних понять, смислової розмитості предметної області (як ідеальної так і реальної), встановлення стійкості механізму існування (здійснення) розселення як абсолютної цінності, домінування однобічного орієнтування на суб'єктивні установки проектування, не беручи до уваги

нормуючу роль системної логіки процесів розселення (тобто протилежності знання з приводу речі – знанню самої речі за Г.Лотце) [15, с. 7-9]. Також не можна погодитися із виключно психологічним трактуванням модальності як суб'єктивності в актах сприйняття об'єктивного світу (у т.ч. архітектурного середовища) – як би амодального, що не має ніяких значень до появи людини (за А.Леонтьєвим) [16, с. 186,187]. Саме онтичний погляд з позиції дослідницької рефлексії (світовідчуття) розкриває повну модальність гармонії дійсності, що існує до появи людини, і його інтелектуальних інтерпретацій "об'єкт – об'єктних" зв'язків.

Запроваджене розрізнення онтичного трьохмодального мовного світу (з дорефлексивними смислом і значенням ідей атрибутів та модусів топоформ, річей і механізмів експлікації) та символічного «об'єктивного світу» мовних (інтелектуальних) інтерпретацій (з рефлексивними поняттєво-категорійними конструкціями щодо смислу-сенсу та значення-сигналу) може окреслити умови подолання так званої «мовної катастрофи» - опосередкування реальності символічною «плівкою», яка унеможливорює «пряме» бачення і розуміння світу [3, с. 116,117]. Цією умовою є визначення та системне моделювання механізму узгодженості (конфігурування) складових дійсності розселення (життєдіяльності і мислєдіяльності) на основі репрезентації логіки креативно-рекурсивного циклічного обертання ідей (смислов та значень) Задума щодо створення та втілення світу дійсності і реалізації риторичного принципу суперпозиції у категоріях містобудівного планування.

Література

1. Дюжев С.А. Система як механізм втілення топоформ дійсності розселення //Містобудування та територіальне планування. – К.: КНУБА, 2005. – Вип. 21. – С.82–101.
2. Дюжев С.А. Артикуляція мови дійсності розселення //Мова і культура. – К.: Видавничий Дім Дмитра Бураго, 2007. – Вип.9. Том I (89). – С.84 – 88.
3. Бацевич Ф. «Сім гріхів», або за що філософи критикують природну мову? //Філософська думка. – 2006. – №5. – С. 110 – 126.
4. Терлецький В. Кантове вчення про "а ргіогі" в онтологічній перспективі //Філософська думка. – 2008. – №6. – С.21 – 39.
5. Бурова О. Парадокс свободи Картезіанського Cogito. Між греками і Гусерлем // Філософська думка. – 2007. – №6. – С.3 – 24
6. Карась А. Семіотична перспектива інтерпретації реальності як дійсності // Філософська думка. – 2008. – №5. – С.16 – 29.
7. Левинтов А. Последняя потерянная реальность // Городское управление. – 2001. – №11. – С.90 – 92.
8. Дюжев С.А. Рекурсивний мовний перехід втілення топоформ розселення (семантика планувального управління) // Містобудування та територіальне планування. – К.:КНУБА, 2007. – Вип. 27 – С. 95–104.
9. Булах І.В. Символ і символізація у філософсько-теоретичних дослідженнях, у мистецтві й архітектурі // Сучасні проблеми архітектури та місто-будування. – К.: КНУБА, 2008. – Вип.20. – С. 24–35.

10. Легенький Ю.Г. Культурологія зображення (досвід композиційного синтезу). – К.: ДАЛПУ, 1995. – 412 с. (російською мовою).
11. Гурко Е. Модальная методология Давида Зильбермана. – Минск: Эконом-пресс, 2007. – 456 с.
12. Шилов С.Е. Риторическая теория числа. – М.: Наука, 2006. – 316 с.
13. Бацевич Ф. Природа мови у філософській концепції Павла Флоренського //Філософська думка . – 2008. – №1. – С. 101 – 113.
14. Алексеева Т.И. Город-память, город-процесс (информационно-полевой подход к прогнозированию в градостроительстве). Обзорная информация. Сер. Теория и история архитектуры и градостроительства. – М.: ВНИИТАГ, 1992. – Вып. 2. – 47с.
15. Высоковский А.А. Введение // Средовой подход в архитектуре и градостроительстве. – М.: ВНИИТАГ, 1989. – 159 с.
16. Яременко Л.В. Некоторые психологические подходы к изучению визуального восприятия архитектурной среды //Сучасні проблеми архітектури та містобудування. – К.: КНУБА, 2006. –Вып. 15. – С.184 – 194.

Аннотация

В рамках креативно-рекурсивной концепции расселения рассмотрено онтическое (эссенциальное) содержание работы энергосилового механизма (конфигуратора) экспликация (разворачивания и воплощения) топоформ действительности, модальностей динамики языка-артикулятора как информационного носителя (инструмента) репликации. Проанализированы адекватные принципы символической интерпретации смыслов и значений воплощения топоформ вещей (феноменов и событий расселения), системного моделирования механизма их осуществления.

Abstract

Within the framework of creative and recursive settling conception, ontical (essential) of work of energy-power mechanism (configurator) of explication (unfolding and embodiment) of toposform of reality, modalities of language-articulaior dynamics, as informational bearer (instrument) of replication were examined. Adequate principles of symbolic interpretation of meanings and significances of embodiment of toposforms of things (phenomena and events), system modeling of mechanism of their fulfilment were analyzed.